

Program usuwania wyróbów zawierających azbest z terenu Gminy Ujazd na lata 2011-2032

**Urząd Miejski
ul. Sławięcicka 19
47-143 Ujazd**

Ujazd 30 maja 2012 r.

Opracowanie:
Referat Gospodarki Gruntami, Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Działalności Gospodarczej

Weryfikacja:
dr Krzysztof Badora z Katedry Ochrony Powierzchni Ziemi, pracownik Uniwersytetu
Opolskiego

SPIS TREŚCI

1	WPROWADZENIE	2
2	CHARAKTARESTYKA GMINY UJAZD	3
2.1	POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE, RZEŻBA TERENU, KRAJOBRAZ.....	4
2.2	ZAGOSPODAROWANIE TERENU.....	4
2.3	BUDOWA GEOLOGICZNA I HYDROLOGICZNA.....	4
2.4	SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA.....	5
2.5	SEKTOR GOSPODARCZY.....	5
2.6	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	6
2.7	TRANSPORT I KOMUNIKACJA	6
3	CELE I ZADANIA „PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY UJAZD NA LATA 2011-2032”	7
4	CHARAKTERYSTYKA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	7
4.1	RODZAJE AZBESTU.....	8
4.2	WŁAŚCIWOŚCI AZBESTU.....	8
4.3	OGÓLNE ZASTOSOWANIE AZBESTU.....	8
4.4	DZIEDZINY GOSPODARKI, W KTÓRYCH POWRZECHNIE WYKORZYSTUJE SIĘ WYROBY AZBESTOWE	9
5	SZKODLIWOŚĆ AZBESTU DLA ZDROWIA LUDZKIEGO	10
6	PRZEPISY PRAWNE DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST.....	12
7	OBOWIĄZKI WŁAŚCICIELI, UŻYTKOWNIKÓW WIECZYSTYCH ORAZ ZARZĄDCÓW PRZY WYKONYWANIU PRAC POLEGAJĄCYCH NA BEZPIECZNYM UŻYTKOWANIU I USUWANIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z OBIEKTÓW LUB TERENÓW.....	15
7.1	PROCEDURY DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA PRZY USUWANIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	16
7.2	PRZYGOTOWANIE I TRANSPORT ODPADÓW NIEBEZPIECZNYCH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	17
7.3	UNIESZKODLIWIANIE ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	18
8	FINANSOWANIE ROBÓT ZWIĄZANYCH Z USUWANIEM I UNIESZKODLIWIANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	19
9	HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ „PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY UJAZD NA LATA 2011-2032”	24
10	INWENTARYZACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY UJAZD	25
11	PODSUMOWANIE I WNIOSKI.....	27
12	ZAŁĄCZNIKI	28
12.1	INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ¹⁾ I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA.....	28
12.2	INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ¹⁾ , KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE.....	29
12.3	FIRMY POSIADAJĄCE ZEZWOLENIA NA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI NIEBEZPIECZNYMI (USUWANIE, SKŁADOWANIE, TRANSPORT) Wykaz sporządzono na podstawie decyzji przedłożonych w WFOŚiGW w Opolu.....	30

1 WPROWADZENIE

Najistotniejszymi aktami prawodawstwa krajowego dotyczącymi azbestu jest ustawa z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. nr 101, poz. 628, z późn. zmianami). oraz jej akty wykonawcze. Zgodnie z nimi wyroby zawierające azbest mogą być wykorzystywane w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi nie dłużej niż do końca 2032 roku. Łącznie ze wspomnianą ustawą Sejm przyjął rezolucję w sprawie programu wycofania azbestu z gospodarki wzywającą Radę Ministrów do opracowania programu zmierzającego do wycofania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. Zgodnie z wytycznymi w maju 2002 roku Rada Ministrów przyjęła ogólnopolski program, jednakże przystąpienie Polski do Unii Europejskiej w maju 2004 roku spowodowało konieczność jego rewizji i uaktualnienie.

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę Nr 122/2009 w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. „**Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032**”. W dniu 15 marca 2010 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę Nr 39/2010 zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032".

Główne cele Programu to:

1. usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
2. minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
3. likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele Programu będą realizowane sukcesywnie aż do roku 2032.

W 2008 roku szacuje się, że w kraju znajdowało się ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z informacjami w latach 2003-2008 usunięto około 1 mln ton. Przewiduje się usunięcie następujących ilości odpadów zawierających azbest w kolejnych latach:

- w latach 2009–2012 około 28% odpadów
- w latach 2013–2022 około 35% odpadów
- w latach 2023–2032 około 37% odpadów

Rozpoznanie zagrożenia ze strony materiałów posiadających w składzie azbest, stosowanych na terenie gminy Ujazd, głównie w budownictwie, wskazało, że nie jest ono szczególnie duże. Niemniej zważywszy na rangę potencjalnej szkodliwości azbestu opracowano niniejszy program, który będzie podstawą do prowadzenia działalności mającej na celu eliminację zagrożenia.

2 CHARAKTARESTYKA GMINY UJAZD

Gmina Ujazd wraz z sześcioma innymi gminami tworzy Powiat Strzelecki.

Powiat zajmuje powierzchnię 744 km², stanowi to 7,9% powierzchni województwa opolskiego. Na Powiat Strzelecki składa się pięć gmin wiejsko-miejskich, tj.: Kolonowskie, Leśnica, Strzelce Opolskie, Ujazd oraz Zawadzkie, ponadto dwie gminy wiejskie: Izbicko i Jemielnica. Gmina Ujazd zajmuje powierzchnię 84 km², co stanowi 11% powierzchni Powiatu i ok. 0,9% powierzchni województwa opolskiego i położona jest w południowo – wschodniej części Powiatu Strzeleckiego. Samo miasto Ujazd należy do najstarszych na Śląsku.

Gmina położona jest na pograniczu z województwem śląskim. Jej główną osią gospodarczą i podstawowym uwarunkowaniem rozwojowym jest autostrada A4.

Podstawowym uwarunkowaniem związanym z ochroną środowiska przyrodniczego na terenie gminy jest występowanie w jej części zachodniej PK Góra św. Anny oraz obszaru Natura 2000 SOO Góra św. Anny, mającego obecnie statut OZW. Objęcie terenu SOO Góra św. Anny statutem OZW oznacza, że obowiązują w stosunku do niego wszystkie ustalenia prawne Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody)

Ryc. 1. Położenie gminy Ujazd (kolor żółty) na tle województwa opolskiego oraz autostrady A-4 (kolor czerwony).

2.1 POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE, RZEŻBA TERENU, KRAJOBRAZ

Teren Gminy Ujazd charakteryzuje pagórkowaty i malowniczy krajobraz. Położona jest ona we wschodniej części województwa opolskiego, na wschód od Góry św. Anny, a na południe od Strzelec Opolskich. Charakterystyczną cechą morfologii gminy jest położenie w obrębie progu strukturalnego Garbu Chełmu, w jego przygranicznej części z Niziną Śląską. Wyżynno-nizinny teren gminy obniża się w kierunku południowo-wschodnim, przechodząc stopniowo w obszar Kotliny Raciborskiej. Jest ona najdalej wysuniętą na południe częścią Niziny Śląskiej i rozciąga się wzdłuż biegu Odry na terenie Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego oraz dalej na południe w kierunku Raciborza. Jest to płaska równina wzniesiona od 170 do 210 metrów nad poziom morza. Obszar ten jest bardzo słabo urozmaicony z przewagą rzeźby równinnej. Obejmuje południową część gminy. Większość zlokalizowana jest na Wyżynnym Garbie Chełmu.

2.2 ZAGOSPODAROWANIE TERENU.

W strukturze użytkowania gruntów gminnych dominują użytki rolne. Struktura jest zbliżona do wartości średnich charakteryzujących Województwo Opolskie.

Powierzchnia gminy wynosi 8 330 ha w tym:

1. użytki rolne: 5 588 w tym:

- grunty orne: 4 768 ha

- sady: 55 ha

- łąki: 433 ha

- pastwiska: 332 ha

2. lasy: 1 960 ha

3. grunty pozostałe: 782 ha

Znaczny udział gruntów rolnych i wysoka kultura rolna jest konsekwencją akumulacji w centralnej i południowej części gminy peryglacialnych glin lessopodobnych. Rolnictwo jest podstawową funkcją gminy. Jest ona uzupełniana przez intensywne działania na rzecz rozwoju strefy inwestycyjnej przy węzłach Olszowa i Nogowczyce.

2.3 BUDOWA GEOLOGICZNA I HYDROLOGICZNA

Pod względem geologicznym Gmina Ujazd wchodzi w skład jednostki strukturalnej Próg Środkowotriasowy, stanowiącej pasmo wzniesień pochodzenia tektoniczno – denudacyjnego, zbudowane z osadów dolnego i środkowego triasu, rozciągającego się na znacznej szerokości od Olkusza po Krapkowice. Osady wapienne budujące jednostkę na znacznych terenach przykryte zostały osadami polodowcowymi i peryglacialnymi glinami. W części południowej gminy akumulowały się również grube kompleksy mioceńskich

i plioceńskich iłów, piasków i mułów. Występujące w kompleksie iłów przewarstwienia piaszczysto-żwirowe mają duże znaczenie hydrogeologiczne.

Ponadto Gmina Ujazd, podobnie jak cały Powiat, znajduje się w zasięgu rozległej i bardzo ważnej gospodarczo jednostki hydrogeologicznej, zwanej triasem opolskim, która jest powiązana z Progiem środkowotriasowym i Monokliną Przedsudecką. Powiat Strzelecki leży na jednym z najzasobniejszych w Polsce obszarów bogatych w wody podziemne. Na terenie powiatu występuje 5 głównych zbiorników wód podziemnych, w tym GZWP 333 należący do jednych z najbogatszych pod względem zasobności zbiorników w Polsce i jest największym zbiornikiem wód podziemnych województwa opolskiego. Na terenie Gminy Ujazd występują 3 zbiorniki wód podziemnych:

- GZWP nr 335 – zbiornik Krapkowice Strzelce Opolskie – w osadach triasu dolnego,
- GZWP nr 332 – zbiornik Subniecka Kędzierzyńsko – Głubczycka – w osadach trzeciorzędowych,
- GZWP nr 333 – zbiornik Opole Zawadzkie – w osadach triasu środkowego.

2.4 SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

Gminę zamieszkuje 6300 osób. Na terenie gminy Ujazd znajduje się 10 miejscowości, w tym 9 wiejskich i jedno miasto – Ujazd, z czego 9 posiada status sołectwa: Balcarzowice, Jaryszów, Klucz, Niezdrowice, Nogowczyce, Olszowa, Sieronowice, Stary Ujazd, Zimna Wódka.

2.5 SEKTOR GOSPODARCZY

Do niedawna w sposób jednoznaczny określano Gminę Ujazd jako gminę rolniczą. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym jest zjawiskiem pozytywnym i pożądanym. Występujące w gminie branże to głównie handel, budownictwo i przetwórstwo przemysłowe oraz działalność wytwórczo – usługowa. Największy rozwój nastąpić powinien w dziedzinie usług decydujących o jakości życia mieszkańców i usług dla rolnictwa, ale również usług turystycznych i rekreacyjnych. Mieszkańcy gminy nie zajmujący się rolnictwem i działalnością gospodarczą znajdują zatrudnienie w najbliższych ośrodkach miejskich. Położenie gminy w pobliżu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego oraz miast województwa opolskiego stwarza szansę zaopatrzenia tych ośrodków w produkty żywnościowe, zwłaszcza dla dużych i średnich gospodarstw specjalistycznych, ukierunkowanych na rolnictwo ekologiczne, ogrodnictwo, sadownictwo, upraw ziół i roślin przemysłowych oraz firm zajmujących się przetwórstwem.

2.6 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Przez teren gminy przebiegają sieci NN 220 kV i WN 110 kV.

Linie wysokiego napięcia 110 kV w gminie to:

- linia podwójna (2x110 kV) Kędzierzyn-Koźle – Chrzastowice – przechodząca przez gminę Ujazd,
- linia podwójna (2x110 kV) K. Koźle – Łabędy – przechodząca przez gminę Ujazd.

Linia najwyższego napięcia – 220 kV to linia K. Koźle – Łagisza – przechodząca przez gminę Ujazd w części południowej.

Gmina Ujazd jest w 95% skanalizowana. Jest również w pełni zwodociągowana.

Na terenie gminy brak jest gazyfikacji.

2.7 TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Na terenie gminy Ujazd istnieje dobrze rozwinięta sieć dróg. Najistotniejsze znaczenie ma autostrada A4. Na terenie gminy znajdują się 2 węzły autostrady A4, tj. Olszowa i Nogowczyce – jedyne w powiecie strzeleckim spośród 6 węzłów w województwie.

Przez teren gminy przebiegają dwie drogi krajowe:

- DK nr 40 (Kędzierzyn-Koźle – Pyskowice), która przebiega przez miasto Ujazd,
- DK nr 88 (dawniej Strzelce Opolskie – Bytom) wchodząca w skład drogi międzynarodowej E 40, po rozbudowie autostrady A4 jedynie na odcinku Strzelce Opolskie – węzeł Nogowczyce.

Przez teren gminy przebiega jedna droga wojewódzka, tj. DW nr 426 (Sławięcice – Olszowa – Zawadzkie).

Przez teren gminy przebiega 10 dróg powiatowych.

Sieć komunikacyjną uzupełniają drogi gminne. Ogólnie obserwuje się stały wzrost natężenia ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich.

Na terenie gminy Ujazd brak jest linii kolejowych o istotnym znaczeniu. Przebiegająca przez środek gminy linia kolejowa Fosowskie – Strzelce Opolskie – Kędzierzyn-Koźle nie jest eksploatowana.

3 CELE I ZADANIA „PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY UJAZD NA LATA 2011-2032”

Celem niniejszego Programu jest:

1. sukcesywne usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ujazd oraz ich skuteczne i prawidłowe unieszkodliwienie;
2. eliminacja negatywnego oddziaływania azbestu na zdrowie mieszkańców i środowisko naturalne;
3. poszerzenie świadomości mieszkańców na temat zagrożeń spowodowanych wyrobami zawierającymi azbest oraz zasad właściwego, bezpiecznego ich użytkowania;
4. dostosowanie działań z zakresu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest do przepisów prawodawstwa krajowego i wspólnotowego.

Powyższe cele realizowane będą w formie niniejszych zadań:

1. gromadzenie informacji o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest;
2. sporządzanie opracowań statystycznych o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest;
3. prowadzenie działań edukacyjnych;
4. przeciwdziałanie usuwania azbestu bez odpowiedniego zezwolenia oraz powstawaniu nielegalnych składowisk odpadów azbestowych;
5. pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania demontażu, transportu i unieszkodliwiania azbestu.

4 CHARAKTERYSTYKA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Azbest jest nazwą handlową obejmującą produkty wytworzone z grupy minerałów krzemianowych, które występują w formie włóknistej. Charakteryzują się one dużą wytrzymałością na rozciąganie, elastycznością i odpornością na działanie czynników chemicznych i fizycznych. Z tych względów były i są nadal wykorzystywane przez człowieka, głównie w branży budowlanej, ale również motoryzacyjnej i przemyśle maszynowym. Produkty zawierające azbest opierają się na dwu grupach minerałów: z grupy serpentynu (chryzotyl) i amfiboli (w tym: aktynolit, krokidolit). Włóknistą odmianę minerałów cechuje charakterystyczna struktura w postaci wiązek włókien (w istocie wydłużonych rurek). Długość wiązek wynosi od dziesiątych części milimetra do 10 cm. Azbesty poddawane obróbce mogą rozpadać się na mniejsze cząstki. W przyrodzie występuje około 150 minerałów o pokroju

włóknistym, mogą one podczas procesu produkcyjnego rozdzielać się na sprężyste włókna – fibryle.

4.1 RODZAJE AZBESTU

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów:

- **serpentynowe,**
- **amfibolowe.**

Do azbestów serpentynowych należy jedna odmiana azbestu – azbest chryzotylowy. Jest on wydobywany i stosowany w największych ilościach. Spośród azbestów amfibolowych przemysłowe znaczenie mają dwie odmiany: azbest amosytowy i krokidolitowy. Istnieją jeszcze inne odmiany azbestu amfibolowego, np. antofyllit, tremolit i aktynolit, które nie posiadają znaczenia przemysłowego.

Do minerałów azbestopodobnych należą: attapulgit, sepiolit, talk włóknisty, wollastonit, serpentynie włóknisty, antrygoryt włóknisty oraz zeolity włókniste.

4.2 WŁAŚCIWOŚCI AZBESTU

Azbest posiada szczególne właściwości fizyczno-chemiczne, które sprawiły, że znalazł on szerokie zastosowanie. Do tych właściwości należą:

- odporność na wysoką temperaturę,
- odporność na chemikalia, kwasy, zasady, wodę morską,
- odporność na ścieranie,
  - duża sprężystość i wytrzymałość mechaniczną,
  - elastyczność,
  - izolacja termiczna i elektryczna.

Oprócz tych właściwości azbest ma szeregi innych decydujących o jego szkodliwości dla zdrowia. Zostały one przedstawione w rozdziale 5.

4.3 OGÓLNE ZASTOSOWANIE AZBESTU

Jedną z najważniejszych zalet azbestu, dzięki której znalazł on szerokie zastosowanie, jest duża odporność na działanie wysokich temperatur. Właściwości dźwiękochłonne i termoizolacyjne oraz odporność niektórych rodzajów azbestów na działanie zasad i kwasów, czyni zeń surowiec o wielu zastosowaniach. Trzy minerały azbestowe zyskały olbrzymią popularność w światowej gospodarce. Są to:

- chryzotyl (azbest biały), na który przypada około 95 procent masy stosowanych minerałów azbestowych,
- krokidolit (azbest niebieski), stosowany w dużo mniejszym stopniu,
- amosyt (azbest brązowy), stosowany jeszcze rzadziej.

Do najważniejszych wyrobów azbestowych należą:

- wyroby azbestowo–cementowe, które powstają z azbestu chryzotylowego i amfiboli, wśród, których można wyróżnić: rury ciśnieniowe, płyty dekarские, płyty okładzinowe i elewacyjne. Ich właściwości to: lekkość, wytrzymałość na działanie mechaniczne, odporność na gnienie i korozję, ogniotrwałość,
- wyroby uszczelniające, takie jak:
  - płyty azbestowo-kauczukowe – należą do najbardziej popularnych wyrobów uszczelniających, charakteryzują się odpornością na wysoką temperaturę, elastycznością oraz dobrą wytrzymałością na ściskanie,
  - szczeliwa plecione – używane są do uszczelnienia części pracujących w wysokich temperaturach oraz w środowiskach zawierających wodę, gazy obojętne i aktywne, kwasy, oleje, smary,
- wyroby cierne, do których należą: klocki hamulcowe, okładziny cierne – stosowane w różnego typu hamulcach,
- wyroby izolacyjne: włóknina, wata, przędza, sznury, tkaniny termoizolacyjne, taśmy. Wyroby izolacyjne stosowane są do izolacji urządzeń pracujących w wysokich temperaturach (np. w silnikach okrętowych), a także w kotłach parowych, zbiornikach, wymiennikach ciepła. Wyrabia się także z nich ubrania i tkaniny ognioodporne,
- wyroby hydroizolacyjne, takie jak np.: kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, papa dachowa, lepiki asfaltowe,
- wyroby stosowane w przemyśle farmaceutycznym i piwowarskim, gdzie azbest pełni funkcję wypełniacza do lakierów i izolacji przewodów grzewczych.

4.4 DZIEDZINY GOSPODARKI, W KTÓRYCH POWRZECHNIE WYKORZYSTUJE SIĘ WYROBY AZBESTOWE

Budownictwo

Azbest stosowano w wyrobach budowlanych powszechnego użycia:

- eternit, czyli płyty faliste azbestowo-cementowe o zawartości 10-13 % azbestu do pokryć dachowych,
- płyty KARO – dachowe pokrycia lub elewacje, płyty prasowane – płaskie o zbliżonej zawartości azbestu,
- rury azbestowo-cementowe wysokociśnieniowe (krokidolit) i kanalizacyjne, stosowane także jako przewody wentylacyjne i dymowo-spalinowe (zawartość azbestu ok. 22 %),
- wszelkiego rodzaju kształtki azbestowo-cementowe,

- elementy wielkowymiarowe, stosowane w budownictwie ogólnym i przemysłowym (płyty azbestowo-cementowe płaskie wykorzystywane w lekkich przegrodach ścian warstwowych i wbudowane w płyty warstwowe prefabrykowane – PW3/A, PŚ/3W i PŚW 3/A/S).

Energetyka i ciepłownictwo

Azbest stosowano w elektrowniach i elektrociepłowniach, w obmurzach kotłów (jako izolacje termiczne w formie sznurów i tektur na uszczelnieniach dylatacji podgrzewaczy powietrza), ale również w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła, w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe).

Transport

Azbest stosowano głównie do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w tramwajach, elektrowozach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych – sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. w statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

Przemysł chemiczny

Azbest występuje w hutach szkła – m.in. w wałach ciągnących. Z azbestu wykonane są także przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru.

5 SZKODLIWOŚĆ AZBESTU DLA ZDROWIA LUDZKIEGO

Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Jeżeli włókna nie są uwalniane do powietrza oraz nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia.

Stopień agresywności pyłu azbestowego zależy od wielu czynników, z których najważniejsze to:

- liczba włókien i stopień ich penetracji w płucach,
- fizyczne i aerodynamiczne cechy włókien (chodzi tu głównie o średnicę włókien).

Włókna cienkie, o średnicy poniżej 3 mikrometrów (jedna milionowa metra 0,000001 m), przenoszone są najłatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, podczas gdy włókna grube, o średnicy powyżej 5 mikrometrów, zatrzymują się w górnych odcinkach

dróg oddechowych. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne. Występują one w trwałej postaci w powietrzu i przedostają się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Są one dłuższe od 5 mikrometrów, mają grubość mniejszą od 3 mikrometrów.

Ze względu na to, że włókna azbestu chryzotylowego są łatwiej zatrzymywane w górnych partiach układu oddechowego (w porównaniu z włóknami azbestów amfibolowych) oraz ze względu na fakt, że są także skuteczniej usuwane z płuc, narażenie na kontakt z azbestem amfibolowym niesie ze sobą ryzyko zdrowotne.

Mimo istnienia normatywów higienicznych dla stężenia włókien azbestu w powietrzu nie można określić dawki progowej pyłu dla działania rakotwórczego azbestu.

Narażenie zawodowe na pył azbestowy może być przyczyną następujących chorób układu oddechowego:

- pylicy azbestowej (azbestozy) - azbestoza jest to proces zwłóknienia tkanki płucnej występujący u osób zawodowo narażonych na pył azbestowy. Procesy te przebiegają bardzo wolno, przeważnie pierwsze objawy uwiadcniają się dopiero po około 10 latach, a sama azbestoza nierzadko wykrywana jest 20 lat po pierwszym kontakcie z azbestem,
- raka płuc – jest to najpowszechniejszy nowotwór złośliwy, którego przyczyną jest azbest. Mimo niewielkiej liczby raków płuc rozpoznawanych jako choroba zawodowa, powodowane azbestem stanowią 31 % ogólnej liczby w Polsce w latach 1978-2002. Wielkość ryzyka wystąpienia raka zależy od takich czynników jak: technologia przetwórstwa, typ włókna, zawartość włókien respirabilnych w pyłe, dawka ogólna pyłu określona iloczynem lat pracy w narażeniu i wielkości stężeń włókien w powietrzu,
- międzybłoniaków opłucnej lub otrzewnej – badania wskazują, że nowotwory te pojawiają się po upływie 30-40 lat od pierwszego kontaktu z azbestem. Zakrojone na szeroką skalę badania przypadków międzybłoniaka oraz trendów zapadalności, wykazały zwiększoną ich częstość w rejonach kopalń i zakładów przetwórstwa azbestu oraz w miastach. Oficjalna statystyka w Polsce wykazuje około 120 przypadków zgonów rocznie z powodu międzybłoniaka opłucnej.

Ze względu na swoją trwałość oraz specyficzne właściwości, azbest wprowadzony do środowiska otaczającego człowieka utrzymuje się w nim przez długi czas, niemożliwy do bliższego określenia.

Podstawowymi źródłami przedostawania się azbestu do środowiska w wyniku działalności człowieka jest: transport, rozbiórka, a także usuwanie i przetwarzanie odpadów przemysłowych.

Źródła te można podzielić na następujące grupy:

1. Źródła naturalne: zanieczyszczenie skorupy ziemskiej, zanieczyszczenie azbestem eksploatowanych złóż węgla kamiennego, rud miedzi, kamieni budowlanych oraz zanieczyszczenie wód przepływających przez złoża zawierające azbest. Rakotwórcze włókna są wszechobecne z powodu wietrzenia i korozji formacji geologicznych, a także z powodu działalności człowieka. W praktyce naturalne źródła mają mniejsze znaczenie ze względu na znaczne rozproszenie oraz występowanie na terenach stosunkowo rzadko zaludnionych, podczas kiedy inne źródła, które są związane z działalnością człowieka mają miejsce zwykle na terenach o dużej gęstości zaludnienia.
2. Źródła związane z przetwarzaniem azbestu – zakłady przetwórstwa i produkcji azbestu, kopalnie.
3. Zanieczyszczenie powietrza spowodowane przez stosowanie wyrobów zawierających azbest dotyczy głównie korozji płyt azbestowo–cementowych, eternitu, na którą duży wpływ mają „kwaśne deszcze”, a także inne toksyczne substancje występujące w powietrzu atmosferycznym.
4. Odpady przemysłowe, które mają związek z przetwórstwem azbestu. Tutaj bardzo istotnym problemem w ochronie środowiska jest niewłaściwe zagospodarowanie składowiska odpadów azbestowych (praktycznie niezniszczalne włókna azbestu).
5. Źródła wewnątrz pomieszczeń, czyli np.: izolacje zawierające azbest, urządzenia klimatyzacyjne, grzewcze, wentylacyjne.

6 PRZEPISY PRAWNE DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Działania ograniczające zagrożenie azbestem mają bardzo rozbudowane podstawy prawne. Obejmują one ustawy i przepisy wykonawcze, a także inne akty prawne scharakteryzowane poniżej.

Ustawy:

1. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974r. Kodeks pracy (Dz.U. z 1974r. nr 24 poz.141 ze zm.)
2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 1997r. Nr 101, poz. 628 ze zm.)

3. Ustawa z dnia 7 lipca 1994r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 1994r. Nr 89, poz. 414 ze zm.)
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001r. Nr 62, poz. 627 ze zm.)
5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz.U. z 2001r. Nr 62, poz. 628 ze zm.)
6. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. z 2001r. Nr 11, poz. 84 ze zm.)
7. Ustawa z dnia 28 października 2002r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz.U. z 2002r. Nr 199, poz. 1671 ze zm.)
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz.U. z 2005r. Nr 180, poz. 1495 ze zm.)

Rozporządzenia:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudnienia przy niektórych z tych prac (Dz.U. z 2004r. Nr 200, poz. 2047 ze zm.)
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010r. Nr 213, poz. 1397)
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 października 2008r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz.U. z 2008r. Nr 196, poz. 1217)
4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz. U. z 2003r. Nr 171, poz. 1666 ze zm.)
5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest z produkcji (Dz.U. z 2004r. Nr 183, poz. 1896)
6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004r. Nr 185, poz. 1920 ze zm.)
7. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz.U. z 2004r. Nr 280, poz. 2771 ze zm.),

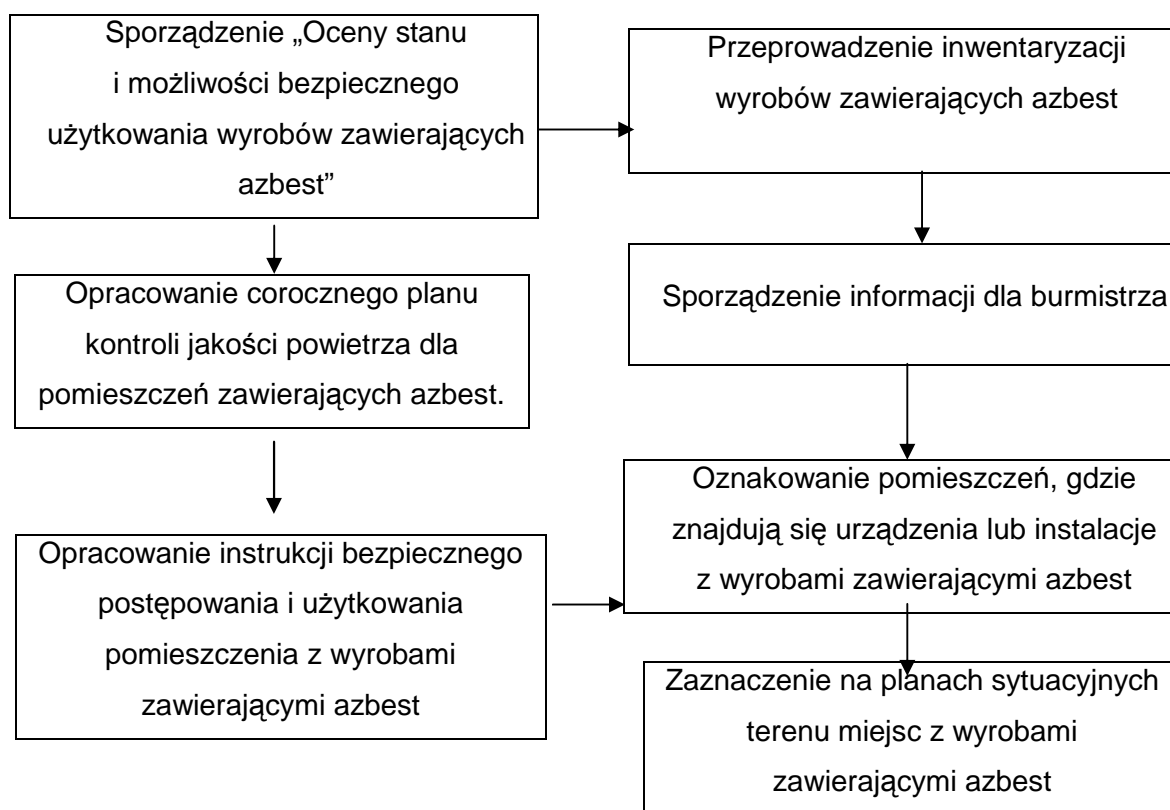
8. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 lutego 2010r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz.U. z 2010r. Nr 27, poz. 140).
9. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. z 2005r. Nr 216, poz. 1824)
10. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001r. Nr 112, poz. 1206)
11. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz.U. z 2003r. Nr 66, poz. 620 ze zm.)
12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2004r. w sprawie warunków, w których uznaje się, że odpady nie są niebezpieczne (Dz.U. z 2004r. Nr 128, poz. 1347)
13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz.U. z 2009r. Nr 124, poz. 1033)
14. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U. z 2002r. Nr 236, poz. 1986)

Inne akty prawne

1. Rezolucja Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 czerwca 1997r. w sprawie programu wycofania azbestu z gospodarki (M.P. z 1997r. Nr 38, poz. 373)
2. Uchwała Nr 122/2009 Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”
3. Uchwała nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010r. zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

7 OBOWIĄZKI WŁAŚCICIELI, UŻYTKOWNIKÓW WIECZYSTYCH ORAZ ZARZĄDCÓW PRZY WYKONYWANIU PRAC POLEGAJĄCYCH NA BEZPIECZNYM UŻYTKOWANIU I USUWANIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z OBIEKTÓW LUB TERENÓW

Procedura dotycząca obowiązków właścicieli, użytkowników wieczystych w czasie używania obiektów, instalacji i urządzeń zawierających azbest przedstawia się następująco:

1. Kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest.
2. Sporządzenie okresowej oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.
3. Inwentaryzacja zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury.
4. Na podstawie dokonanej inwentaryzacji sporządzania i przedkładania Burmistrzowi Ujazdu (dotyczy osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej) lub marszałkowi województwa (dotyczy pozostałych podmiotów) corocznej informacji o wyrobach zawierających azbest (informację należy przedkładać właściwemu organowi do 31 stycznia każdego roku).

5. Zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.
6. Usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia.
7. W przypadku dokonania usunięcia wyrobów azbestowych przechowywane wydane przez uprawnionego wykonawcę o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

7.1 PROCEDURY DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA PRZY USUWANIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

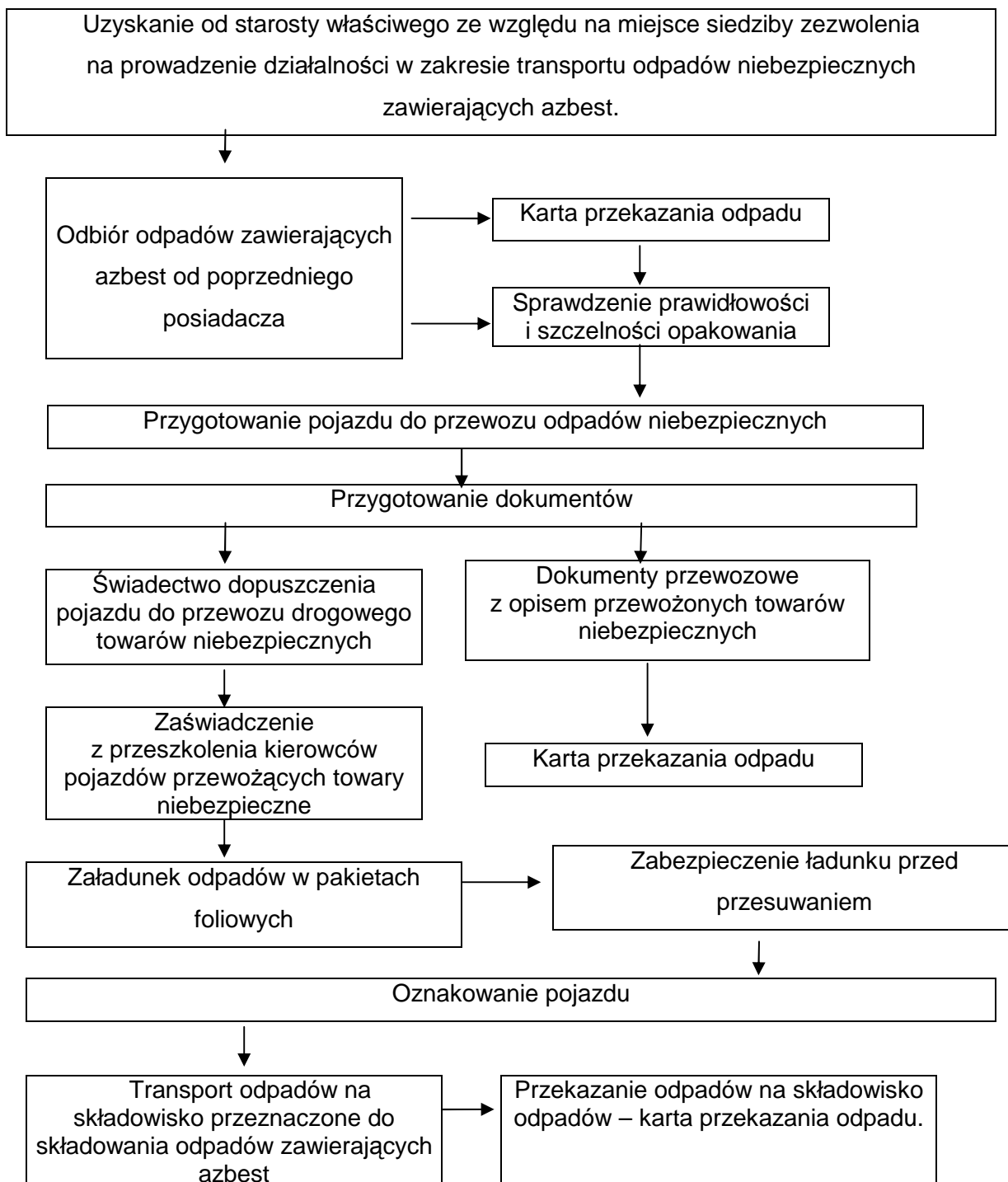
Poniżej przedstawiono zakres procedur ograniczających zagrożenie ze strony azbestu, dotyczących postępowania podczas usuwania wyrobów azbestowych.

<p>Podjęcie decyzji o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabezpieczeniu wyrobów zawierających azbest - usuwaniu wyrobów zawierających azbest
<p>Identyfikacja azbestu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - miejsce, adres - właściciel - nazwa i rodzaj wyrobu - ilość - termin usunięcia wyrobu
<p>Zgłoszenie właściwemu organowi administracji architektoniczno-budowlanej oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy, przed rozpoczęciem prac, zamiaru zabezpieczenia lub usunięcia wyrobów zawierających azbest.</p>
<p>Dokonanie wyboru wykonawcy prac i zawarcie umowy. Określenie obowiązków stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu.</p>
<p>Poinformowanie mieszkańców obiektu o usuwaniu wyrobów zawierających azbest i sposobach zabezpieczenia.</p>
<p>Po wykonaniu prac wykonawca ma obowiązek złożenia właścicielowi wyrobów azbestowych pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonywania prac, oczyszczenia terenu z pyłu azbestowego z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych. Wyżej wymienione oświadczenie należy przechowywać przez okres co najmniej 5 lat.</p>

Zakres tej procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

7.2 PRZYGOTOWANIE I TRANSPORT ODPADÓW NIEBEZPIECZNYCH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Poniżej przedstawiono procedurę obowiązującą podczas przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Obejmuje ona kolejne kroki postępowania:

7.3 UNIESZKODLIWIANIE ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Odpady zawierające azbest nie mogą być poddawane odzyskowi czy innemu dalszemu wykorzystaniu i muszą być w sposób bezpieczny dla zdrowia ludzi oraz środowiska unieszkodliwiane przez składowanie. Zasady składowania tych odpadów regulowane są ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Odpady zawierające azbest umieszczać należy na składowiskach odpadów niebezpiecznych.

Jeżeli umieszczenie odpadów zawierających azbest na składowiskach odpadów niebezpiecznych nie jest możliwe, to odpady te mogą być deponowane na wydzielonych częściach składowisk innych niż niebezpieczne (z wyjątkiem składowisk odpadów obojętnych). Na wydzielenie części składowiska na potrzeby deponowania odpadów zawierających azbest wymagane jest uzyskanie zezwolenia starosty właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów. Zgodnie z zapisem zawartym w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61/2003, poz. 549), odpady pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej o kodach: 17 06 01* (materiały izolacyjne zawierające azbest) i 17 06 05* (materiały konstrukcyjne zawierające azbest) mogą być deponowane na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów, urządzonych w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu, ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem. Składowanie odpadów zawierających azbest powinno być zakończone na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia, następnie należy składowisko wypełnić ziemią do poziomu terenu.

Odpady zawierające azbest powinny być składowane selektywnie, w izolacji od innych, a miejsce składowania musi być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska.

Prace związane ze składowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, zatem podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do uszkodzenia (rozszczelnienia) opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać warstwami w kwaterze składowiska.

Powierzchnia składowanych odpadów (w opakowaniach) powinna być zabezpieczana przed emisją pyłów przez przykrycie folią lub warstwą gruntu, każdorazowo po złożeniu odpadów.

Po wypełnieniu odpadami zawierającymi azbest wydzielonej kwatery składowiska, należy przykryć ją warstwą gruntu, a następnie zrehabilitować zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji o pozwoleniu na budowę składowiska. Niedopuszczalne jest

zagęszczanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

Zarządzający składowiskiem zobowiązany jest do prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów zgodnie z katalogiem odpadów przy wykorzystaniu karty ewidencji odpadu oraz karty przekazania odpadu (w oparciu o wzory dokumentów stanowiących załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów).

Firma posiadająca stosowne zezwolenia po wykonaniu usługi odbioru azbestu i wyrobów zawierających azbest dostarcza je na składowisko odpadów niebezpiecznych.

Na terenie województwa opolskiego brak jest zorganizowanych składowisk dla odpadów zawierających azbest. Najbliższe składowiska zajmujące się składowaniem odpadów zawierających azbest zlokalizowane są w ościennych województwach śląskim i dolnośląskim:

Województwo dolnośląskie:

1. Składowisko Odpadów Przemysłowych w Wałbrzychu, ul. Górnicza 1
2. Składowisko Odpadów Stałych „Polowice” KGHM „Polska Miedź” S.A. Oddział Huta Miedzi Legnica, ul. Złotoryjska 194

Województwo śląskie:

1. Składowisko Odpadów w Knurowie ul. Szybowa, zarządzane przez PPHU „KOMART” Sp. z o.o. Knurów, ul. Szpitalna 7
2. Składowisko Odpadów Komunalnych w Świętochłowicach MPGK Sp. z o.o. ul. Łagiewnicka 76, 41-608 Świętochłowice
3. Składowisko odpadów niebezpiecznych i obojętnych w Dąbrowie Górniczej ul. Koksownicza 1, Zakłady Koksownicze „Przyjaźń”

8 FINANSOWANIE ROBÓT ZWIĄZANYCH Z USUWANIEM I UNIESZKODLIWIANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Źródłami finansowania usuwania azbestu są środki budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki, środki własne właścicieli obiektów budowlanych, środki własne inwestorów prywatnych, środki funduszy ochrony środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, środki własne jednostek samorządowych oraz kredyty.

Gmina Ujazd nie dysponuje obecnie własnymi środkami przewidzianymi jako dofinansowanie dla właścicieli nieruchomości usuwających wyroby zawierające azbest. Koszty wszelkich robót związanych z eliminacją azbestu ze środowiska leżą po stronie właścicieli nieruchomości, na których znajdują się przedmiotowe wyroby.

Finansowanie ochrony środowiska regulują przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska i obejmuje zadania służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa, w tym działania zmierzające do oczyszczania kraju z azbestu.

Poniżej przedstawiono możliwości pozyskiwania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu:

Środki z budżetu państwa

Planowane wydatki z budżetu państwa w okresie 30-lat obowiązywania krajowego Programu ograniczone zostały do czterech zadań:

- wydatki na finansowanie działalności Głównego Koordynatora określone w Krajowym Programie Usuwania azbestu z terytorium Polski,
- wydatki na działalność informacyjno-popularyzacyjną w mediach dotyczącą bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów ich usuwania, a także informacji o szkodliwości azbestu i sposobów chronienia przed narażeniem na jego emisję,
- wydatki na opracowanie (lub udział) terenowych planów ochrony przed szkodliwością azbestu i programów usuwania wyrobów zawierających azbest, a także szkolenia pracowników administracji publicznej (szczególnie centralnego i wojewódzkiego) w zakresie szczegółowych przepisów i procedur dotyczących azbestu,
- wydatki na opracowanie programów zdrowotnych i utworzenie ośrodka oceny ryzyka.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Środki finansowe Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przeznaczone są na cele określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. NFOŚiGW stosuje następujące formy dofinansowania:

- pożyczki,
- pożyczki płatnicze,
- dotacje,
- kredyty udzielane ze środków Narodowego Funduszu przez banki,
- dopłaty do preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- dotacje,
- umorzenia.

O formie i wysokości dofinansowania ze środków NFOŚiGW decyduje Zarząd Narodowego Funduszu, stosując „Zasady udzielania i umarzania pożyczek, udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek, ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej”. Dofinansowanie przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest z udziałem środków NFOŚiGW może być udzielane w formie pożyczek zgodnie z obowiązującymi:

- „Zasadami udzielania i umarzania pożyczek, udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek, ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej”,
- „Kryteriami wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków NFOŚiGW”,
- programami priorytetowymi realizowanymi z udziałem środków NFOŚiGW, m.in. programem pn.: „Ochrona ziemi i wód poprzez zapobieganie powstawaniu odpadów, ich zagospodarowanie oraz rekultywację terenów zdegradowanych”,
- w ramach przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 roku „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

W ramach „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej określony został decyzją Zarządu NFOŚiGW i dotyczy:

- budowy składowisk odpadów niebezpiecznych,
- zakupu środków transportu przewożących odpady zawierające azbest na składowisko,
- prac związanych z oczyszczaniem obiektów publicznych zanieczyszczonych azbestem (po potwierdzeniu zagrożeń wynikami badań środowiska).

O środki z NFOŚiGW mogą ubiegać się podmioty podejmujące realizację przedsięwzięć służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Wysokość dofinansowania nie może przekroczyć 80% kosztów przedsięwzięcia.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu dofinansowuje zadania z zakresu usuwania azbestu pod warunkiem prowadzenia prac

zgodnie z wymogami prawa, tj. przez firmę posiadającą pozwolenie na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest. Do kosztów kwalifikowanych są zaliczane koszty:

- demontażu pokrycia wyrobów zawierających azbest;
- transportu odpadu niebezpiecznego z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia poprzez składowanie;
- unieszkodliwienia poprzez składowanie odpadu niebezpiecznego na składowisku.

Wysokość i warunki dofinansowania:

- a) dotacja może być udzielona na zadania związane z usuwaniem azbestu niezależnie od charakteru i przeznaczenia obiektu, jak i bez względu na formę prawną wnioskodawcy;
- b) dotacją mogą być objęte obiekty, dla których właściciel, zarządca lub użytkownik sporządził i złożył wojewodzie lub odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta „Informację o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania” zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz.U. z 2011 Nr 8, poz. 31);
- c) podstawą obliczenia należnej dotacji jest:
  - masa wyrobów zawierających azbest wynikająca z rzeczywistej powierzchni połączeń dachowych lub powierzchni ścian, z których dokonano ich demontażu. Przyjmuje się, (zgodnie z „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętym przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 r.), że średnia masa 1 m² płyt azbestowo-cementowych wynosi 0,011 Mg (11 kg). Dla celów obliczeniowych przyjmuje się, że 1 m² powierzchni połączeń lub ściany pokrytej płytami azbestowymi waży 0,0135 Mg (13,5 kg);
  - masa odpadów zdemontowanych i przejętych przez podmiot dokonujący demontażu, wykazana w „Karcie przekazania odpadu”;
- d) dotacja może wynosić do 60% kosztów kwalifikowanych netto, jednak nie więcej niż 1 000 zł/Mg (tonę).
- e) dotacja do jednego obiektu budowlanego (rozumianego jako obiekt wolnostojący) nie może być wyższa niż 5 500 zł;
- f) dotacją mogą być objęte obiekty z których, po wykorzystaniu dotacji, zostanie usunięte całe pokrycie i wszystkie wyroby zawierające azbest;

- g) podstawą wypłaty dotacji jest Umowa dotacji, faktura(-y) VAT wystawiona(-e) przez firmę(-y) posiadającą(-e) stosowne zezwolenie(-a) lub decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, oświadczenie wykonawcy o prawidłowym wykonaniu prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych oraz „Karta przekazania odpadu” wg wzoru stanowiącego załącznik do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz.U. nr 249, poz. 1673 z 2010 r.)
- h) Fundusz ma prawo sprawdzenia, czy firma(-y) dokonująca(-e) usunięcia i unieszkodliwienia azbestu posiada(-ją) wymagane przepisami prawa zezwolenia lub decyzje na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest. W przypadku, gdy firma nie posiada ww. zezwoleń lub decyzji Fundusz odmówi wypłaty dotacji;
- i) dotacje będą udzielane do czasu wyczerpania środków przewidzianych w rocznym „Planie działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu”.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych. BOŚ współpracuje z polskimi i zagranicznymi instytucjami finansowymi, w tym funduszami i fundacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska. Dzięki temu oferuje szeroką gamę kredytów.

Przedmiot kredytowania:

zadania polegające na usuwaniu azbestu, pod warunkiem prowadzenia prac zgodnie z wymogami prawa tj. przez firmę posiadającą pozwolenie na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest. Zakres finansowanych robót:

- demontaż wyrobów zawierających azbest,
- transport odpadu niebezpiecznego z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia poprzez składowanie,
- unieszkodliwienie poprzez składowanie odpadu niebezpiecznego na składowisku.

Procedura:

o kredyt mogą ubiegać się: osoby fizyczne, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, mikro- i małe przedsiębiorstwa, gospodarstwa rolne, spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe; wnioski kredytowe składane są w Oddziale Banku.

Warunki kredytowania:

- kwota kredytu: do 75% wartości zadania, jednak nie więcej niż 30.000 zł do wartości zadania można doliczyć VAT, o ile stanowi on koszt kredytobiorcy,
- okres realizacji zadania: do 1 roku od daty postawienia kredytu do dyspozycji Kredytobiorcy,
- okres kredytowania: do 5 lat,
- okres karencji: maksymalnie 6 miesięcy od daty zakończenia zadania,
- oprocentowanie: 0,5 s.r.w. lecz nie mniej niż 3,5% w stosunku rocznym,
- prowizja: 1,5% kwoty przyznanego kredytu, nie mniej niż 150 zł.

9 HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ „PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY UJAZD NA LATA 2011-2032”

Celem programu jest usunięcie wszystkich wyrobów azbestowych do końca 2032 roku z terenu Gminy Ujazd. Poniżej przedstawiono harmonogram osiągnięcia założonego celu.

LP	DZIAŁANIE	TERMIN REALIZACJI
1	Podjęcie działań zmierzających do realizacji programu likwidacja azbestu i wyrobów zawierających azbest u wszystkich właścicieli do 2032 roku.	do 2032 roku.
2	Działalność informacyjno-edukacyjna (prasa lokalna, plakaty, strona internetowa gminy)	cały okres realizacji programu
3	Aktualizowanie bazy danych dotyczących podmiotów i ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy - gromadzenie informacji o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest	co roku
4	Monitorowanie realizacji programu a) wydawanie potwierdzeń figurowania w rejestrze właścicieli azbestu lub wyrobów zawierających azbest b) przyjęcie informacji o podjęciu decyzji o likwidacji azbestu lub wyrobów zawierających azbest c) przyjęcie i gromadzenie informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone d) wprowadzenie informacji do bazy danych	do końca 2032

5	Przeciwdziałanie powstawaniu nielegalnych składowisk odpadów zawierających azbest.	w miarę potrzeby
6	Sprawozdawczość z realizacji programu	co roku
7	Składanie informacji Burmistrzowi z realizacji programu.	co roku

10 INWENTARYZACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY UJAZD

Na terenie Gminy Ujazd wyroby zawierające azbest występują najczęściej w postaci płyt falistych cementowo-azbestowych, popularnie nazywanych eternitem. Występują również płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie. Płyty azbestowe stanowią pokrycia dachowe na budynkach mieszkalnych jednorodzinnych, gospodarczych takich jak: obory, chlewnie, stodoły, wiaty, garaże itp. Pokrycia dachowe eternitem pojawiły się na budynkach w latach 70-tych, 80-tych i 90-tych ubiegłego tysiąclecia.

Na terenie Gminy Ujazd wyroby zawierające azbest występują na pokryciach dachowych 3 budynków własności Gminy Ujazd, znajdujących się w miejscowościach:

- Klucz. ul. Wiejska 14 – budynek mieszkalny,
- Ujazd, ul. Traugutta 45 – budynek mieszkalno-użytkowy.

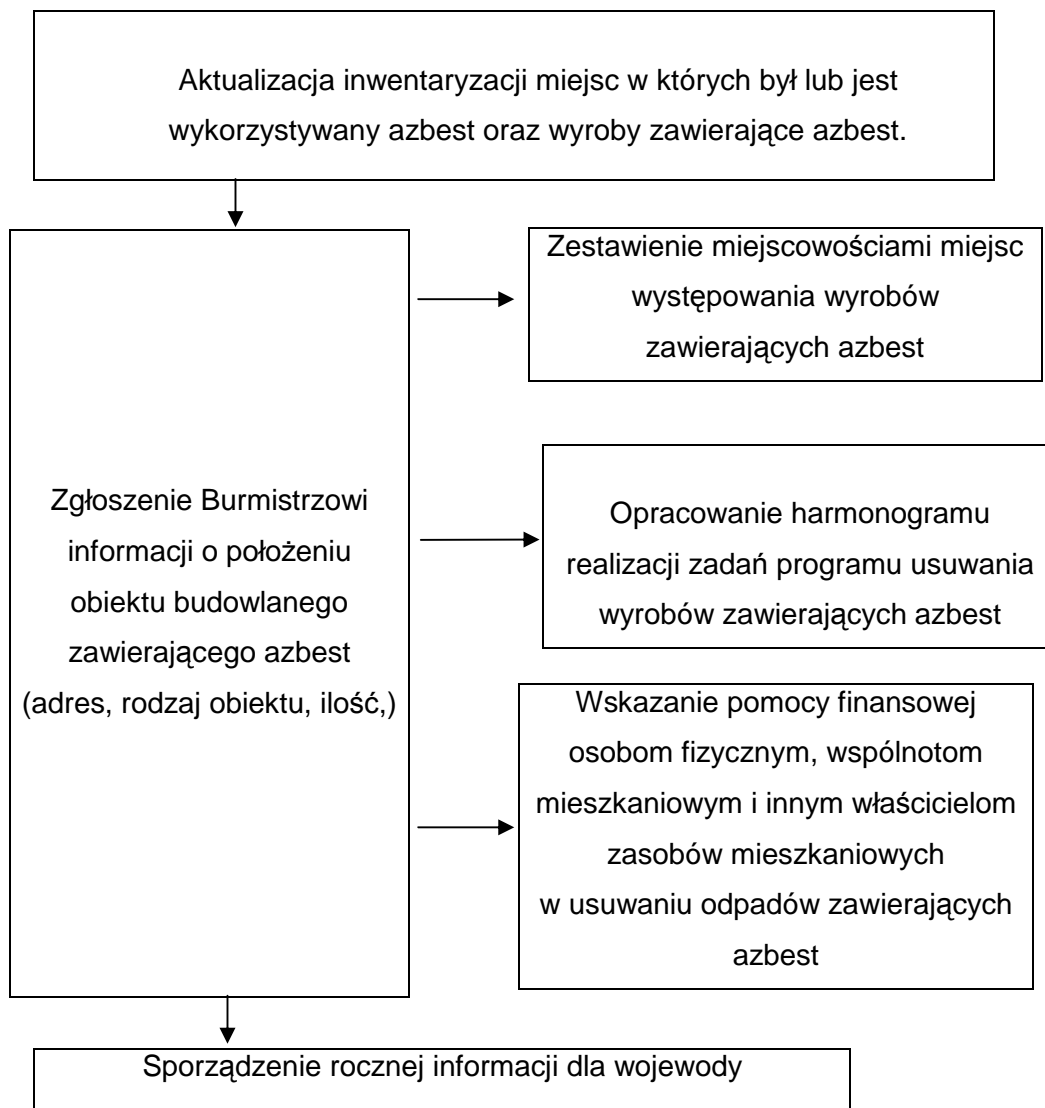
Budynki stanowią własność Gminy w zarządzie trwałym Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Ujeździe.

- Zimna Wódka, ul. Ujazdowska 32 – budynek Publicznego Przedszkola Gminnego Zarządu Oświaty.

W 2008 roku sporządzono rejestr właścicieli posiadających wyroby zawierające azbest. W roku obecnym prowadzona jest aktualizacja rejestru. Na podstawie prowadzonego rejestru wyrobów zawierających azbest stwierdzono, że na terenie gminy Ujazd 262 właścicieli posiada obiekty budowlane, na których na pokrycie dachowe wykorzystano wyroby zawierające azbest. Zestawienie liczby obiektów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach gminy przedstawiono poniżej.

LP.	Miejscowość:	Liczba obiektów pokrytych azbestem
1	Jaryszów	21
2	Nogowczyce	18
3	Sieroniewice	36
4	Balczowice	1
5	Stary Ujazd	49
6	Zimna Wódka	30
7	Klucz	20
8	Olszowa	22
9	Niezdrowice	4
10	Ujazd	61
	RAZEM:	262

Planuje się, że do końca 2032 roku całość wyrobów zawierających azbest zostanie usunięta z terenu Gminy Ujazd. Realizacja tego zadania zostanie wykonana zgodnie ze schematem przedstawionym poniżej.

11 PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W programie przedstawiono najistotniejsze dane na temat wyrobów zawierających azbest, a także istotne zagadnienia z punktu widzenia zmniejszenia zagrożenia ze strony azbestu, a w szczególności:

- podstawy formalno-prawne ograniczania zagrożenia,
- charakterystykę terenu gminy i zagrożenia ze strony azbestu,
- zagrożenia zdrowotne wynikające z uwalniania pyłu azbestowego,
- obowiązki ciążące na właścicielach, zarządcach oraz użytkownikach nieruchomości na których znajdują się wyroby azbestowe,
- schematy działań związane z występowaniem azbestu, jego usuwaniem, transportem i składowaniem,
- informację o formach wsparcia finansowego,
- inwentaryzację stanu zagrożenia,
- podstawy zwiększenia świadomości obywateli z zagrożeń użytkowania wyrobów zawierających azbest,
- harmonogram działań na rzecz ograniczenia zagrożenia,

Aby osiągnąć zdefiniowane w Programie cele bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli, zarządców obiektów budowlanych zawierających wyroby azbestowe do skutecznych działań mających na celu usuwanie i unieszkodliwianie azbestu.

W związku z przystąpieniem do opracowywania Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Ujazd na lata 2011-2032 Burmistrz Ujazdu dnia 4 maja 2011 roku wydał obwieszczenie o przystąpieniu do opracowania tego Programu, jednocześnie przypominając o obowiązku właścicieli, użytkowników wieczystych oraz zarządców do składania informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania oraz że opracowany projekt dokumentu zostanie przedłożony do konsultacji społecznych. Obwieszczenie zostało opublikowane na stronie internetowej www.bip.ujazd.pl, tablicy ogłoszeń w siedzibie tut. Urzędu, w poszczególnych miejscowościach.

12 ZAŁĄCZNIKI

12.1 INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾ I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

1. Miejsce, adres

.....

2. Właściciel/zarządca/użytkownik^{*)}:

a) osoba prawna - nazwa, adres .....

.....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres .....

.....

3. Tytuł własności .....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾ .....

.....

5. Ilość (m², tony)³⁾ .....

6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾ .....

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:

a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu⁵⁾ .....

b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji .....

8. Inne istotne informacje o wyrobach⁶⁾

.....

.....
(podpis)

Data .....

Objaśnienia:

*) Niepotrzebne skreślić.

1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.

3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).

4) Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" - załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.

5) Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.

6) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

12.2 INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾, KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE

1. Miejsce, adres

.....
.....

2. Właściciel/zarządca^{*)}:

a) osoba prawna - nazwa, adres, ...

.....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres .....

.....

3. Tytuł własności .....

.....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾ .....

.....

5. Ilość (m², tony)³⁾ .....

6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów .....

7. Planowane usunięcia wyrobów: .....

a) sposób .....

b) przez kogo .....

c) termin .....

8. Inne istotne informacje⁴⁾ .....

.....

.....
(podpis)

Data .....

Objaśnienia:

*) Niepotrzebne skreślić.

1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).

4) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.

12.3 FIRMY POSIADAJĄCE ZEZWOLENIA NA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI NIEBEZPIECZNYMI (USUWANIE, SKŁADOWANIE, TRANSPORT) Wykaz sporządzono na podstawie decyzji przedłożonych w WFOŚiGW w Opolu.

lp.	Nazwa	Termin ważności decyzji	Posiadane zezwolenie
1	Zakład Usługowy „REMAT”, Krapkowice Decyzja OŚR.III.7644/0/85/2003 z dnia 15.04.2003 r.	do 15.04.2013 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi dla działalności budowlanej na terenie miasta Opola.
2	INDAVER Polska Sp. z o.o., Opole Decyzja DOŚ.IV-MK-7638-1-5/08 z dnia 05.02.2008 r.	do 31.01.2018 r.	Prowadzenie działalności w zakresie odzysku, zbierania i transportu odpadów niebezpiecznych na terenie całego kraju.
3	„Spe-Bau” Sp. z o.o., Wrocław Decyzja Ro.IV.7644-0-/D-12/03 z dnia 25.09.2003 r.	do 31.12.2010 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi - prowadzenie działalności rozbiórkowo-remontowej na terenie powiatu brzeskiego.
4	PU MALAK Sp. j., Opole Decyzja OŚ.UKK.7647-117/06 z dnia 21.12.2006 r.	do 31.10.2016 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi - wytwarzanie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na terenie powiatu opolskiego
5	PPHU „Komart”, Knurów Decyzja ŚR-II-6622/63/2/D/02 z dnia 15.07.2002 r.	do 31.07.2012 r.	Prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania i transportu odpadów niebezpiecznych.
6	Jacek Sroka, Ostrzeszów Decyzja OŚ.II – 7649/50/06/07 z dnia 24.01.2007 r.	do 31.01.2012 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi - wytwarzanie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na terenie powiatu namysłowskiego.
7	Firma Handlowo – Usługowa – Zygfryd Dapa, Ostroźnica Decyzja Śr.7625-93/2005-2006 z dnia 17.01.2006 r.	do 31.07.2015 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi - wytwarzanie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na terenie powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego.
8	Przedsiębiorstwo Handlowo- Usługowe „RAFCHEM”, Wrocław Decyzja OŚ.7626/122/06 z dnia 09.03.2007 r.	do 08.03.2017 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi - wytwarzanie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na terenie powiatu brzeskiego.
9	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o., Pyskowice Decyzja WR.7649-92/03_(10) z dnia 23.03.2004 r.	do 17.03.2014 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi - składowanie na terenie MPGK Sp. z o.o. w Pyskowicach; transport na terenie całego kraju.

10	"Dekarstwo" Przeździk Bogdan, Biestrzykowice Decyzja OŚII-7649/36/07 z dnia 09.10.2007 r.	do 10.10.2017 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi wytwarzanymi w trakcie prac rozbiórkowych na terenie powiatu namysłowskiego.
11	EKO-SERWIS Janusz Szcześniak, Idzikowice Decyzja OŚ.II-7649/25/08 z dnia 29.07.2008 r.	do 30.06.2018 r.	Zezwolenie - zbieranie odpadów niebezpiecznych w obiekcie magazynowym w Wilkowie; transport odpadów niebezpiecznych na terenie całego kraju.
12	Firma Ogólnobudowlana Paweł Korabik, Głuszyna Decyzja OŚ.II-7649/7/08 z dnia 26.03.2008 r.	do 25.03.2018 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi wytwarzanymi w trakcie prac rozbiórkowych na terenie powiatu namysłowskiego.
13	"EKOBAU" Sp. z o.o., Opole Decyzja ŚR.III-MW-662-6/02 z dnia 14.08.2002 r.	do 31.12.2010 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi - zbieranie na terenie miasta Opola; transport na terenie całego kraju.
14	Zakład Remontowo-Budowlany Piotr Trojan, Dębska Kuźnia Decyzja ROŚ.I-7623-42/06 z dnia 21.07.2006 r.	do 21.07.2016 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi - zbieranie i transport na terenie gmin: Kluczbork, Byczyna i Lasowice Wielkie; magazynowanie na terenie zakładu w Dębskiej Kuźni.
15	Firma ARBUD Zbigniew Rucki, Kędzierzyn-Koźle Decyzja ROŚ.7647-2-10/04 z dnia 06.05.2005 r.	do 06.05.2014 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi wytwarzanymi w trakcie działalności firmy na terenie powiatu strzeleckiego; transport do miejsc unieszkodliwienia.
16	Dolnośląska Korporacja Ekologiczna Sp. z o.o., Polkowice Decyzja SR.IV.6620/11/KS/07 z dnia 15.03.2007 r.	do 19.09.2016 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi - transport na terenie całego kraju.
17	Przedsiębiorstwo Budowlano- Handlowe "DAKAD", Wilków Decyzja OŚ.II-7649/17/07 z dnia 26.04.2007 r.	do 25.04.2017 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi wytwarzanymi w trakcie prac remontowo-budowlanych i transport na terenie powiatu namysłowskiego.
18	Przedsiębiorstwo Usługowo- Produkcyjno-Wielobranżowe, Stefan Pawlicki, Jaśkowice Decyzja ROŚ-7623-19/08 z dnia 13.05.2008 r.	do 13.05.2018 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi - zbieranie i transport na terenie powiatu kluczborskiego; magazynowanie na terenie zakładu w Jaśkowicach.
19	P.P.H.U. "EKO-MIX", Brzeg Dolny Decyzja OŚR.III.7660/66/2005 z dnia 27.04.2005 r.	do 27.04.2015 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi wytwarzanymi w trakcie robót usługowo-remontowych na terenie miasta Opola.
20	Przedsiębiorstwo Remontowo- Budowlane Czuczvara Janusz, Namysłów Decyzja OŚ.II-7649/9/06 z dnia 26.03.2006 r.	do 28.02.2016 r.	Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi wytwarzanymi w trakcie prac remontowo-budowlanych na terenie powiatu namysłowskiego.